

b 142
63
08

Inleiding

In mei 1988 verscheen vanuit de Nationale Kruisvereniging, in de serie **Zorgverlening**, het rapport "De kraamverzorgende. Profiel van een zorgverleningsfunctie in het kruiswerk"*. Dit profiel werd vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de Nationale Kruisvereniging na een discussieronde in het kruiswerk. Met het uitbrengen van het profiel van de kraamverzorgende wordt duidelijkheid geboden omtrent de gewenste ontwikkeling van deze functie zowel aan functionarissen binnen als buiten de kruisorganisatie.

In deze brochure wordt de functie kraamverzorgende in hoofdlijnen weergegeven.

 NIVEL
bibliotheek
drieharingstraat 1
postbus 1568
3500 bn utrecht
telefoon: 030 319946

* Deze uitgave is te bestellen bij de afdeling Verkoop van de Nationale Kruisvereniging, onder bestelnummer: NK 52.40.04.

De kraamverzorgende

De kraamverzorgende functioneert binnen een team van kraamverzorgenden in een kraamcentrum onder leiding en met begeleiding van een kraamzorgverpleegkundige¹⁾, terwijl de eindverantwoording berust bij de leidster-docente. Tijdens de kraamperiode is de kraamverzorgende belast met en verantwoordelijk voor de directe zorgverlening aan kraamgezinnen. Tevens begeleidt zij MDGO-VZ-stagiaires²⁾ tijdens de kraamverzorging. Mede door het werk van kraamverzorgenden is het mogelijk dat een naar verwachting normaal verlopende bevalling thuis kan plaatsvinden en dat het kraambed ook na een ziekenhuisbevalling thuis doorgebracht kan worden. Deze mogelijkheid, die uniek is voor de wereld, wordt door kraamvrouwen hoog gewaardeerd en voor zover dat medisch mogelijk is maken dan ook bijna alle kraamvrouwen gebruik van de kraamzorg. In de functie worden de volgende hoofdelementen onderscheiden:

1. De voorbereiding op en assistentie bij de bevalling, zowel thuis als poliklinisch.
2. Het verzorgen van kraamvrouw en pasgeborene.
3. De gezondheidsvoorlichting en -bevordering.
4. De zorg voor het gezin, waaronder het huishouden.
5. De samenwerking met andere disciplines in de (eerstelijns) gezondheidszorg.
6. Het begeleiden van MDGO-VZ stagiaires.
7. Het bijdragen aan kwaliteitsbewaking en -bevordering.

Taken

1. Het voorbereiden op en assisteren bij de bevalling

Ongeveer eenderde van de bevallingen vindt thuis, onder leiding van een verloskundige danwel huisarts en met assistentie van de kraamverzorgende plaats. Ook bij poliklinische bevallingen kan de kraamverzorgende assisteren.

Ingeval van een thuisbevalling gaat de kraamverzorgende na of de baby- en kraamkamer in gereedheid zijn en of alles klaar staat voor de bevalling en de eerste verzorging daarna of draagt daar, zo mogelijk met de ouders, zorg voor. De kraamverzorgende assisteert bij de bevalling door ondersteuning en observatie van het kraamgezin. In opdracht van de huisarts of verloskundige reikt zij benodigdheden aan en voert handgrepen uit ter bevordering van de partus.

1) Zie voor een korte beschrijving van de functie kraamzorgverpleegkundige het "Signalement van de kraamzorgverpleegkundige" (juli 1987)

2) Sinds 1982 is het Middelbaar Dienstverlenings- en Gezondheidszorg Onderwijs afdeling Verzorgende, kortweg MDGO-VZ genoemd, van start gegaan. Deze driejarige dagopleiding leidt op tot algemeen verzorgende inzetbaar in de werkvelden gezinszorg, bejaardenzorg, lichamelijk gehandicaptenzorg en kraamzorg. De leerlingen lopen stage in een tweetal werkvelden. De stageperiode in de kraamzorg bedraagt 20 weken. In aansluiting op de introductie van het MDGO-VZ is de voormalige "opleiding kraamverzorgster" vanuit het kruiswerk beëindigd.

Ze verzorgt, observeert en controleert de pasgeborene en de kraamvrouw tot enkele uren na de geboorte (dat wil zeggen tot enkele uren na de geboorte van de placenta) intensief.

2. Het verzorgen van kraamvrouw en pasgeborene

De kraamverzorgende verzorgt de kraamvrouw en de pasgeborene in de eerste 10 dagen na de bevalling. De kraamvrouw die zich herstelt van de bevalling en ingrijpende lichamelijke en geestelijke veranderingen ondergaat wordt verzorgd (wassen, verzorgen van borsten, genitalia, en eventuele wonden) en geobserveerd (temperatuur, polsslagen, uterusstand, vloeien, stuwen, urineren en defaeceren).

Door de deskundige verzorging en observatie van de kraamverzorgende worden niet alleen de pathologische risico's voor de kraamvrouw maar ook voor de pasgeborene, verminderd. De baby, die zich in deze periode aanpast aan het buitenbaarmoederlijke leven is nog erg gevoelig voor invloeden van buitenaf. Naast het baden en verschonen van de baby observeert de kraamverzorgende het functioneren van de baby, zoals het urineren en het drinken.

Bij de begeleiding van borst- danwel flesvoeding vervult zij een belangrijke taak. Indien gezondheidsproblemen en of afwijkingen gesignaleerd worden, wordt contact opgenomen met de verloskundige of huisarts.

3. Gezondheidsvoorlichting en -bevordering

De geboorte van de baby is een ingrijpende verandering in de bestaande gezinssituatie, waarbij de kraamverzorgende een gezondheidsbevorderende taak heeft. Zij gaat in de kraamperiode in op vragen. Het is van belang in te gaan op zaken die ouders bezig houden, voordat deze uitgroeien tot problemen of klachten. Bovendien vinden ouders houvast in de voorbeeldfunctie van de kraamverzorgende ten aanzien van verzorging en omgang met de baby in de gezinssituatie. Verder bespreekt zij tal van andere relevante zaken zoals voedingsgewoonten van de baby en de lichamelijk hygiënische verzorging van de kraamvrouw, etc.

4. De zorg voor het gezin, waaronder het huishouden

De zorg voor het gezin wordt bij "volledige dagkraamzorg" volledig en bij "gedeeltelijke of gecombineerde dagkraamzorg" gedeeltelijk door de kraamverzorgende waargenomen. Des te meer uren de kraamverzorgende in het gezin aanwezig is, des te meer zij de meest geëigende momenten voor voorlichting en observatie kan benutten. Door werkzaamheden te vervangen kan de kraamvrouw tot rust komen. Zo kan zij herstellen van de bevalling en kan de borstvoeding op gang komen.

De kraamverzorgende verzorgt de oudere kinderen, bereidt de maaltijden, doet de was, houdt het interieur schoon, ontvangt bezoek etc. Verder helpt ze de moeder bij het opzetten van een zodanig werkprogramma dat na haar vertrek, de zorg voor de baby, de zorg voor andere gezinsleden en voldoende rust aan bod komen.

5. De samenwerking met andere disciplines in de (eerstelijns) gezondheidszorg

Kraamverzorgenden werken samen met zowel functionarissen in de eerste als tweede lijns gezondheidszorg: verloskundigen, huisartsen en wijkverpleegkundigen, maar ook met verpleegkundigen van de kraam- en verloskunde afdelingen van ziekenhuizen.

De kraamverzorgende assisteert de verloskundige of huisarts bij de bevalling en rapporteert de tijdens de verzorging geobserveerde gegevens aan hen. Ook verricht zij handelingen op aanwijzing van de arts of verloskundige. Na afloop van de kraamperiode draagt de kraamverzorgende het gezin in het kader van de jeugdgezondheidszorg over aan de wijkverpleegkundige. Dit is van belang voor de continuïteit van zorgverlening en de mogelijk door de kraamverzorgende onderkende bedreigende situaties of ontwikkelingen.

6. De begeleiding van de MDGO-VZ stagiaire

De kraamverzorgende is zowel praktijkbegeleider van de MDGO-VZ stagiaire in de gezinnen bij de beroepsvoorbereidende als de beroepsopleidende stage (elk 10 weken).

Meestal is de kraamverzorgende voor de duur van één kraamverzorging praktijkbegeleidster van een stagiaire. Steeds vaker begeleidt zij een stagiaire voor de totale beroepsvoorbereidende danwel beroepsopleidende stage.

7. Bijdrage aan kwaliteitsbewaking en -bevordering

Door deelname aan werkbesprekingen en functioneringsgesprekken dragen kraamverzorgenden ook buiten de directe verzorgingen om, bij aan kwaliteitsbewaking en bevordering in de kraamzorg.

Werkbesprekingen, waarin ervaringen uitgewisseld worden dragen bij tot vergroting van de kennis, de zelfstandigheid en de effectiviteit in groepsverband. Functioneringsgesprekken doen dat aanvullend in individueel verband.

De benodigde opleiding

Voor de uitoefening van de functie is het "diploma MDGO-VZ" danwel het "diploma kraamverzorgster" vereist.

Ook de MDGO-VZ gediplomeerde zonder stage ervaring komt voor de functie in aanmerking in de kraamzorg; wel is specifieke kraamkennis voor het uitoefenen van de functie van belang.